बार्हस्पत्यो भरद्वाजः।इन्द्रः। त्रिष्टुप्।

वृषा मद इन्द्रे श्लोक उक्था सचा सोमेषु सुतपा ऋजीषी।
अर्चत्र्यो मघवा नृभ्य उक्थैर्द्युक्षो राजा गिरामक्षितोतिः॥ ६.०२४.०१

सोमेषु- रसेषु निमित्तेषु। इन्द्रे- ईशनाधिदैवते सङ्गतः। उक्था- शस्त्रैः। सचा- सहितः। श्लोकः। वृषा- वर्षकः। मदः- हर्षकरो भवति। सुतपाः- रसानुभवकरः। ऋजीषी- वृत्राणामपार्जकः। उक्थैः- मन्त्रैः। अर्चत्र्यः- अर्चनीयः। नृभ्यः- मनुष्येभ्यः। मघवा- सम्पद्वान्। द्युक्षः- द्युलोकनिवासी। गिराम्- वाचाम्। अक्षितोतिः- अक्षीणरक्षकः। राजा- स्वामीन्द्रो भवति ॥१॥

ततुरिर्वीरो नर्यो विचेताः श्रोता हवं गृणत उर्व्यूतिः।
वसुः शंसो नरां कारुधाया वाजी स्तुतो विदथे दाति वाजम्॥ ६.०२४.०२

ततुरिः- वृत्रहिंसकः। वीरः। नर्यः- नरहितकामः। विचेताः- विशेषचेतनः। गृणतः- स्तुवतः। हवम्- आह्वानस्य। श्रोता। उर्व्यूतिः- विस्तृतरक्षकः। वसुः- शरण्यः। नराम्- नृभिः। शंसः- प्रशंसनीयः। कारुधायाः- स्तोतृधारकः। वाजी- गतिमान्। विदथे- यज्ञे। स्तुतः। वाजम्- सम्पदम्। दाति- ददाति ॥२॥

अक्षो न चक्र्योः शूर बृहन्म ते मह्ना रिरिचे रोदस्योः।
वृक्षस्य नु ते पुरुहूत वया व्यूतयो रुरुहुरिन्द्र पूर्वीः॥ ६.०२४.०३

चक्र्योः- रथचक्रयोः। अक्षः। न- इव। शूर- समर्थ। बृहन्- महान्। ते- तव। मह्ना- महिमा। रोदस्योः- द्यावापृथिवीभ्याम्। रिरिचे- अतिरिच्यते। पुरुहूत- बहुभिराहूत। इन्द्र। ते- तव। ऊतयः- रक्षाः। पूर्वीः- प्राचीनाः। वृक्षस्य- तरोः। वयाः- शाखाः। इव। नु- क्षिप्रम्। वि रुरुहुः- विशेषेण आरुरुहुः ॥३॥

Dr. Rangani

शचीवतस्ते पुरुशाक शाका गवामिव स्रुतयः संचरणीः।

वत्सानां न तन्तयस्त इन्द्र दामन्वन्तो अदामानः सुदामन्॥ ६.०२४.०४

शचीवः- प्रज्ञावन्। पुरुशाक- बहुशक्तिमन्। ते- तव। शाकाः- शक्तयः। गवाम्- धेनूनाम्। स्रुतयः- मार्गाः। इव। सञ्चरणीः- सञ्चरन्तो भवन्ति। सुदामन्- शोभनदान। इन्द्र। वत्सानाम्- शाबानाम्। तन्तयः- रज्जवः। न- इव। ते- तव शक्तयः। दामन्वन्तः- बध्नन्त्यः। अदामानः- अन्यैरबद्धा भवन्ति ॥४॥

अन्यदद्य कर्वरमन्यदु श्वोऽसच्च सन्मुहुराचक्रिरिन्द्रः।

मित्रो नो अत्र वरुणश्च पूषार्यो वशस्य पर्येतास्ति॥ ६.०२४.०५

अन्यत्- इतरम्। अद्य- अस्मिन् दिने। कर्वरम्- कर्माकरोत्। इन्द्रः। श्वः- आगामिदिने। अन्यत् करिष्यति। सत्- सत्पोषणम्। असत्- असन्निग्रहं च। अथवा परमार्थम्। व्यवहारं च। आचक्रिः- अकरोत्। अत्र। नः- अस्माकम्। वशस्य- कामयितव्यस्य फलस्य। मित्रः- स्नेहाधिदेवता। वरुणः- ऋताधिदेवता। पूषा- पोषकः सूर्यः। अर्यः- औदार्याधिदेवता अर्यमा। पर्येता- परिगन्ता। अस्ति- भवति ॥५॥

वि त्वदापो न पर्वतस्य पृष्ठादुक्थेभिरिन्द्रानयन्त यज्ञैः।

तं त्वाभिः सुष्टुतिभिर्वाजयन्त आजिं न जग्मुर्गिर्वाहो अश्वाः॥ ६.०२४.०६

पर्वतस्य- मेघस्य गिरेर्वा। पृष्ठात्। आपः। न- इव। त्वत्- त्वत्तः। इन्द्र। उक्थेभिः- मन्त्रैः। यज्ञैः- दानैः पूजाभिः सङ्गतिकरणैः। वि- विशेषेण। अनयन्त- सद्भावनानि प्रापयन्ति। तम्- अमुम्। त्वा- त्वाम्। आभिः। सुष्टुतिभिः- शोभनस्तुतिभिः। वाजयन्तः- बलं कुर्वन्तः। गिर्वाहः- हे वाग्भिर्वहनीयेन्द्र। अश्वाः- तुरगाः। आजिम्- युद्धम्। न- इव। जग्मुः- अभिजग्मुः ॥६॥

न यं जरन्ति शरदो न मासा न द्याव इन्द्रमवकर्शयन्ति।

वृद्धस्य चिद्वर्धतामस्य तनूः स्तोमेभिरुक्थैश्च शस्यमाना॥ ६.०२४.०७

Dr. Rangaji

यम्। शरदः मासाः द्यावः- कालावयवाः। न। जरन्ति- जीर्णं कुर्वन्ति। अवकर्शयन्ति- न काश्न्यं गमयन्ति। वृद्धस्य- वर्धतः। अस्य- एतस्येन्द्रस्य। तनूः- देहः। स्तोमेभिः उक्थैश्च- मन्त्रैः। शस्यमाना- प्रशंस्यमानः। वर्धताम्॥७॥

न वीळवे नमते न स्थिराय न शर्धते दस्युजूताय स्तवान्।
अज्रा इन्द्रस्य गिरयश्चिदृष्वा गम्भीरे चिद्भवति गाधमस्मै॥ ६.०२४.०८

स्तवान्- अस्माभिः स्तुत इन्द्रः। वीळवे- दृढाय। स्थिराय। शर्धते- बलिने। दस्युजूताय- स्तेनप्रेरिताय। न। नमते- वशीभवति। इन्द्रस्य। ऋष्वाः- महान्तः। गिरयः- पर्वता मेघा वा। अज्राः- क्षेपणीया भवन्ति। अस्मै- एतस्मा इन्द्राय। गम्भीरे- अगाधे। चित्- अपि। गाधम्। भवति॥८॥

गम्भीरेण न उरुणामत्रिन्प्रेषो यन्धि सुतपावन्वाजान्।
स्था ऊ षु ऊर्ध्व ऊती अरिषण्यन्नक्तोर्व्युष्टौ परितक्म्यायाम्॥ ६.०२४.०९

अमत्रिन्- बलिन्। सुतपावन्- रसानुभूतिकर। गम्भीरेण। न- सम्प्रति। उरुणा- विस्तृतेन भावनेन। इषः- सदिच्छाः। वाजान्- सद्गतीः। यन्धि- यच्छ। अक्तोर्व्युष्टौ- प्रभाते च। परितक्म्यायाम्- रात्रौ च। अरिषण्यन्- अहिंसन्। सु- सुष्ठु। ऊर्ध्वः- उत्कृष्टः। स्थाः- भवसि॥९॥

सचस्व नायमवसे अभीक इतो वा तमिन्द्र पाहि रिषः।
अमा चैनमरण्ये पाहि रिषो मदेम शतहिमाः सुवीराः॥ ६.०२४.१०

नायम्- नेतारम्। अभीके- युद्धे। अवसे- रक्षायै। सचस्व- सेवस्व। इतः- अस्मात् स्थानात्। रिषः- हिंसातः। तम्। इन्द्र। पाहि- रक्ष। अमा- गृहे। च। एनम्- एतम्। अरण्ये- वने च। पाहि- रक्ष। शतहिमाः- शतायुषः। सुवीराः- शोभनवीर्यवन्तः। मदेम- हृष्याम॥१०॥

Dr. Rangani